

DELOVNI SKLOP 2.1: Priročnik za učitelje.

Akronim projekta BuddyMigrants

Ime projekta Ustvarjanje vključujočih skupnosti z medkulturnim izobraževanjem v šolah

Koda projekta KA220-SCH-D517F124

Različice	Datum	Spremembe	Vrsta spremembe	dostavlja
Različica 1.0		Začetni dokument	-	SINTEZA

Informacije o dokumentu

Ime ID dokumenta: BuddyMigrants_WP2_Handbook_V1

Naslov dokumenta: Priročnik za učitelje

Vrsta izhoda: DELOVNI SKLOP 2.1: Priročnik za šolske učitelje.

Datum dostave:

Vrsta dejavnosti: Konsolidirani dokument

Vodja dejavnosti: Center za raziskave in izobraževanje SYNTHESIS

Raven razširjanja: Zaupno

Izjava o omejitvi odgovornosti

Financira Evropska unija. Izražena stališča in mnenja so izključno stališča in mnenja avtorjev in ne odražajo nujno stališč Evropske unije ali Izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Niti Evropska unija niti EACEA ne moreta biti odgovorna zanje.

Dokument je last konzorcija BuddyMigrants. Projektno gradivo, razvito v okviru dejavnosti upravljanja in izvajanja projektov, je priporočljivo kopirati in/ali razširjati, pri čemer prosimo za navedbo tega projekta kot vira in/ali pošiljanje obvestila na naslov info@blenders.be, da bomo lahko spremljali vpliv/obsežnost projektne gradiva.

Kazalo vsebine:

Uvod	5
Priročnik za učitelje je torej zbirka:	5
a) znanstvene publikacije, uradni politični in tehnični dokumenti o izobraževanju (na primer UNESCO, EK, Svet Evrope),	5
b) izobraževalni tečaji, nabori orodij, platforme in portali,	5
c) najboljše izobraževalne prakse in	5
d) izobraževalni projekti, programi in pobude, ki so ustrezno organizirani in predstavljeni na celovit, skladen in konsolidiran način.	5
Okvirna tematska področja so medkulturna vzgoja, vzgoja za globalno državljanstvo, vzgoja za človekove pravice in vzgoja za trajnostni razvoj.	5

Uvod

Namen priročnika za učitelje (WP2.1) je zagotoviti kritično analizo zbranega gradiva iz dokumentacijske raziskave, ki se odraža v prečiščenem dokumentu. S tem konsolidiranim dokumentom bodo učitelji, projektni partnerji in zainteresirane strani izboljšali svoje znanje in razumevanje ključnih konceptov, se zgledovali po najboljših praksah ter opredelili pomanjkljivosti in vrzeli v obstoječih predmetih, ki jih je treba obravnavati v novem učnem načrtu (WP2.2) in postaviti njegovo osnovo.

Priročnik za učitelje je torej zbirka:

- a) znanstvene publikacije, uradni politični in tehnični dokumenti o izobraževanju (na primer UNESCO, EK, Svet Evrope),
- b) izobraževalni tečaji, nabori orodij, platforme in portali,
- c) najboljše izobraževalne prakse in
- d) izobraževalni projekti, programi in pobude, ki so ustrezno organizirani in predstavljeni na celovit, skladen in konsolidiran način.

Okvirna tematska področja so medkulturna vzgoja, vzgoja za globalno državljanstvo, vzgoja za človekove pravice in vzgoja za trajnostni razvoj.

Področje uporabe in ključni koncepti Priročnika za učitelje

Področje uporabe:

Priročnik za učitelje je celovit vir za učitelje, ki jim ponuja kritične analize, najboljše prakse in podrobne smernice za vključevanje medkulturne in globalne državljanske vzgoje, izobraževanja o človekovih pravicah in izobraževanja za trajnostni razvoj v njihovo pedagoško prakso. Učiteljem iz različnih izobraževalnih okolij, zlasti s Cipra, Grčije, Belgije, Slovenije in Avstrije, bo pomagal izboljšati znanje, se zgledovati po uspešnih izobraževalnih pobudah ter opredeliti in odpraviti vrzeli v svojih sedanjih učnih načrtih.

Tematska področja:

1. Medkulturno izobraževanje

Medkulturno izobraževanje vključuje razumevanje in spoštovanje kulturne raznolikosti, spodbujanje medkulturnega dialoga in spodbujanje socialne kohezije. Po mnenju Sveta Evrope "medkulturni vidik šolskega izobraževanja predstavlja prostor, kjer se lahko otroci srečujejo, navezujejo stike in sodelujejo z drugačnostjo in drugačnostjo. Prispeva tudi k njihovi pripravi na življenje v skupnosti, k njihovem razvoju kot demokratičnih državljanov in k njihovi sposobnosti vključevanja." - [Vir](#)

Cilj medkulturnega izobraževanja je spodbujati socialno kohezijo s spodbujanjem učencev k prepoznavanju in spoštovanju kulturnih identitet in perspektiv drugih. To področje obravnava izzive večkulturnih razredov, kjer lahko različna kulturna ozadja povzročijo nesporazume ali konflikte. Z vključevanjem medkulturne vzgoje lahko učitelji ustvarijo vključujoče okolje, ki ceni kulturno dediščino vsakega učenca. Medkulturno se včasih razlikuje od "večkulturnega" po tem, da v večkulturnem razredu obstaja ena prevladujoča kultura, na katero se navezujejo nedominantni člani. V medkulturnem razredu ni ene prevladujoče kulture, temveč spoštujemo, priznavamo in slavimo kulture drugih kot legitimne, zanimive in razvite, tako kot je naša lastna.

Učitelji lahko uporabljajo različne strategije za spodbujanje medkulturnega dialoga, odpravljanje stereotipov ter preprečevanje diskriminacije in ksenofobije. Ob upoštevanju [Unescovih](#) smernic za medkulturno izobraževanje ustvarjamo učilnice, ki:

- spoštovanje kulturne identitete učenca z zagotavljanjem kulturno primerne in odzivnega kakovostnega izobraževanja za vse.
- vsakemu učencu zagotoviti kulturno znanje, stališča in spretnosti, ki so potrebni za aktivno in polno sodelovanje v družbi.
- vsem učencem zagotoviti kulturno znanje, stališča in spretnosti, ki jim omogočajo, da prispevajo k spoštovanju, razumevanju in solidarnosti med posamezniki, etničnimi, družbenimi, kulturnimi in verskimi skupinami ter narodi.

2. Izobraževanje za globalno državljanstvo (GCED)

Izobraževanje za globalno državljanstvo (Global Citizenship Education ali GCED) se osredotoča na krepitev sposobnosti učencev, da se kritično in odgovorno ukvarjajo z globalnimi vprašanji ter spodbujajo mir, človekove pravice in trajnostni razvoj. To pomaga posameznikom razviti spretnosti, znanje in vrednote, ki jih potrebujejo, da postanejo aktivni, odgovorni in odzivni državljani, ki prispevajo k bolj pravičnemu in trajnostnemu svetu. [Vir.](#)

To tematsko področje zajema ključne koncepte, kot so globalna ozaveščenost, državljanska odgovornost, socialna pravičnost in medsebojna povezanost, ter teme, kot so raznolikost, vključevanje, identiteta, pripadnost, pravice in odgovornosti, ki so pomemben del državljanske sfere.

Cilj izobraževanja za globalno državljanstvo je ustvariti odprte, radovedne, sočutne, sodelovalne, ustvarjalne, nediskriminatorne, odgovorne in dobro obveščene posameznike, ki so empatični, kritično raziskujejo vprašanja, izzive, konstruirana vedenja in konflikte, ki vključujejo druge ljudi. Navdihujoči učitelji lahko z navdihujočimi gradivi in viri ustvarijo navdihujoče učilnice, v katerih učenci uspevajo in se učijo biti del rešitve problemov in izzivov, s katerimi se soočajo po vsem planetu.

3. Izobraževanje o človekovih pravicah (HRE)

Cilj izobraževanja o človekovih pravicah je gojiti kulturo človekovih pravic s poučevanjem učencev o njihovih pravicah in odgovornostih ter s spodbujanjem vrednot dostojanstva, enakosti in spoštovanja. Gre za izobraževalno prakso, namenjeno spodbujanju ozaveščenosti, razumevanja in dejavnega prizadevanja za človekove pravice za vse. To področje poudarja pomen izobraževanja o človekovih pravicah (poznavanje pravic), prek človekovih pravic (poučevanje in učenje na način, ki spoštuje pravice vseh) in za človekove pravice (opolnomočenje učencev za zagovorništvo lastnih pravic in pravic drugih). Ta celostni pristop zagotavlja, da se učenci ne le učijo o svojih pravicah, ampak tudi doživljajo učno okolje, v katerem se pravice spoštujejo, in so opolnomočeni, da delujejo kot zagovorniki človekovih pravic v svojih skupnostih in zunaj njih.

Te pravice temeljijo na [Deklaraciji o človekovih pravicah iz leta 1948](#). Izobraževanje na podlagi te deklaracije temelji na načelih človekovega dostojanstva, enakosti, nediskriminacije, pravičnosti in demokracije.

Tematsko področje Izobraževanje o človekovih pravicah v priročniku želi učiteljem zagotoviti celovit okvir za vključevanje izobraževanja o človekovih pravicah v pouk, poudariti pomen spodbujanja kulture spoštovanja pravic v šolah in razredih ter zagotoviti praktična orodja in strategije za doseganje tega cilja. Z izobraževanjem o človekovih pravicah, prek njih in za njih bodo učitelji pomagali učencem, da se razvijejo v ozaveščene, odgovorne in dejavne globalne državljane, zavezane načelom dostojanstva, enakosti in pravičnosti za vse.

4. Izobraževanje za trajnostni razvoj (ESD)

Izobraževanje za trajnostni razvoj vključuje vprašanja, kot so podnebne spremembe, zmanjševanje revščine, trajnostna potrošnja in varstvo okolja, v poučevanje in učenje. Cilj izobraževanja za trajnostni razvoj je opremiti učence z znanjem, spretnostmi, stališči in vrednotami, ki so potrebni za oblikovanje trajnostne prihodnosti. [Vir](#).

Namen tega tematskega področja je raziskati, kako lahko učitelji v svoje učne načrte vključijo koncepte trajnostnega razvoja ter tako spodbujajo kritično mišljenje in spretnosti reševanja problemov, povezanih s trajnostnim razvojem. Z uporabo uspešnih programov in praktičnih dejavnosti na področju izobraževanja za trajnostni razvoj ta izobraževalni pristop obravnava medsebojno povezane globalne izzive (gospodarske, družbene in okoljske), s katerimi se sooča človeštvo, ter pomen skupnega delovanja z informiranimi in pooblaščenimi odločitvami, ki ustvarjajo sinergijo spoštovanja in skrbi za planet, okolje in vsa bitja, ki jih naseljujejo.

ESD poudarja celosten, interdisciplinaren pristop k učenju, ki vključuje ključna vprašanja, kot so podnebne spremembe, biotska raznovrstnost, zmanjševanje revščine in trajnostna potrošnja, da bi posameznikom omogočil kritično in sistematično razmišljanje o trajnostnih izzivih ter spodbujal občutek globalnega državljanstva in odgovornosti.

Zbrani viri:

Dokumentarna raziskava se je osredotočila na štiri različne vrste virov:

- A. Znanstvene publikacije, uradni politični in tehnični dokumenti o izobraževanju (na primer UNESCO, EK, Svet Evrope,
- B. Izobraževalni tečaji, nabori orodij, platforme in portali,
- C. Najboljše izobraževalne prakse in
- D. Izobraževalni projekti, programi in pobude.

Ciljno občinstvo:

Ciljno občinstvo priročnika so učitelji, ki poučujejo otroke, stare od 10 do 12 let, v vsaki državi in regiji konzorcija (tj. na Cipru, v Belgiji, Grčiji, Sloveniji in Avstriji), zato so bili zbrani lokalni, nacionalni, evropski in celo svetovni viri.

Kritična analiza in organizacija zbranega gradiva

A. Slovenija:

Celovita analiza medkulturnega izobraževanja v slovenskem prostoru vključuje podatke, zbrane z anketami, izvedenimi s 35 osnovnošolskimi učitelji v Novem mestu, ter podrobno dokumentacijsko raziskavo različnih izobraževalnih virov, tečajev in dobrih praks.

Podatki in gradivo, zbrani s terenskimi in dokumentacijskimi raziskavami na štirih tematskih področjih

Zbrani viri in gradivo:

Medkulturno izobraževanje:

1. Publikacija, ki poudarja pomen strukturiranih programov, ki vključujejo večkulturne in večjezične elemente, ter poudarja potrebo po sodelovanju učiteljev pri spodbujanju medkulturnih kompetenc. Zamisel je mogoče uporabiti v lokalnem okolju z vzpostavitvijo okvira s strukturiranim pristopom, ki bi vključeval medkulturno izobraževanje. Izobraževalne programe bi bilo treba prilagoditi tako, da bi vključevali večkulturne in večjezične elemente. Vsebina bi odražala razmere v lokalni skupnosti glede raznolikosti, večkulturnosti, jezika itd. s sodelovanjem med lokalnimi skupnostmi, nevladnimi organizacijami in šolami ter usposabljanjem učiteljev na lokalni ravni. V vseevropskem okviru je mogoče oblikovati standardiziran okvir za mednarodno izobraževanje ter izmenjati dobre prakse na temo, kako vključiti mednarodno izobraževanje v učne prakse in učni načrt. Še en pomemben vidik, ki pomaga pri medkulturnem izobraževanju, je medkulturno sodelovanje med učenci, učitelji, šolami itd.

Vir:

http://twohomelands.zrc-sazu.si/uploads/articles/1519734666_Vizintin_developing%20intercult_education.pdf

2. Izobraževalni paket, namenjen vzgojiteljem, učiteljem in mladim, ki ponuja teoretično in praktično gradivo za medkulturno izobraževanje. Podrobno obravnava stereotipe, predsodke, ksenofobijo, diskriminacijo, nestrpnost, etnocentrizem in podobno, hkrati pa uvaja pozitiven pristop k razlikam in medkulturnemu izobraževanju, katerega cilj je opolnomočiti mlade za ustrezne poglede na strpnost in rasizem ter jim omogočiti, da cenijo razlike. V lokalnem, nacionalnem kontekstu se lahko ta izobraževalni paket vključi v nacionalni učni načrt na način, ki bi povečal verjetnost sprejetja s strani učiteljev in institucij. Podobno sta za vseevropsko uporabnost takšnega gradiva bistvena sodelovanje in povezovanje med državami, kar je mogoče doseči z evropskimi medkulturnimi priložnostmi, spodbujanjem izmenjave učencev s strani šol in učiteljev ter razvojem čezmejnih partnerstev med izobraževalnimi ustanovami (skupni projekti, virtualne učilnice, mednarodne izobraževalne mreže).

Viri:

<https://rm.coe.int/1680700aac>

3. Izobraževalne prakse v povezavi s konceptom vključujoče šole, pri čemer vsebina vključuje pedagoški pristop, ki daje prednost metodam, ki podpirajo raznolikost, strpnost in demokracijo. Iz gradiva je razvidno, da ta pristop k inkluzivni šoli aktivno spodbuja kulturno zavest, dostopnost učiteljev, spodbudno učno vzdušje, sprejemanje razlik, učinkovito sodelovanje in pozitivne medosebne odnose. Koncept inkluzivne šole in njene različne izobraževalne prakse lahko služijo kot pomembno orodje pri spodbujanju inkluzivnih učnih okolij v lokalnih šolah. Prilagoditev njihovih učnih načrtov, da bi vključevali inkluzivnost, vključevali različne perspektive, kulture in učne stile ter hkrati opremili izobraževalce z veščinami in znanjem, ki so bistveni za inkluzivno poučevanje, je bistvenega pomena in se lahko uporablja tako v lokalnem kot vseevropskem kontekstu.

Viri:

http://pefprints.pef.uni-lj.si/5869/1/Zupanc_Ana_Magistrsko_Delo_SLO.pdf

4. Projekt, katerega cilj je bil spodbujati načela medkulturnega izobraževanja, krepiti strokovno usposobljenost vzgojiteljev, omogočiti učinkovitejše vključevanje otrok priseljencev z različnimi jezikovnimi in kulturnimi ozadji v izobraževalni sistem ter vzgojitelje, učitelje in strokovne delavce v izobraževalnih ustanovah seznaniti z otroki priseljenci ter njihovimi izkušnjami in potrebami. Cilji in strategije tega projekta, ki se

osredotočajo na medkulturnost v šolskem okolju in kulturi, bi se lahko prilagodili edinstvenim kulturnim in izobraževalnim kontekstom vsake države, kar bi vključevalo celovito oceno lokalnih kontekstov in šolskih učnih načrtov. Poleg tega je mogoče z izvajanjem teh strategij učinkovito uporabiti koncept medkulturnosti ter tako spodbujati sodelovanje in vključenost v izobraževalnem okolju različnih evropskih narodov.

Viri:

<https://www.medkulturnost.si/en/about-this-project/>

Izobraževanje za globalno državljanstvo:

1. Publikacija, ki obravnava temo globalnega državljanstva in zagotavlja informacije o tem, kako vključiti izobraževanje o globalnem državljanstvu v politike za dolgoročno trajnost, s poudarkom na celostnih pristopih, usposabljanju učiteljev, sodelovanju skupnosti in razširljivih modelih s povratnimi mehanizmi za spodbujanje celostnega vseživljenjskega učenja, ki obravnava lokalne, nacionalne in globalne razsežnosti. Na nacionalni ali lokalni ravni publikacija svetuje vključevanje izobraževanja za globalno državljanstvo v politike za dolgoročno trajnost in priporoča različne pristope k izvajanju, vključno s pobudami na ravni celotne šole, medpredmetnim povezovanjem, vključevanjem posameznih predmetov ali samostojnimi programi, ter poudarja vlogo neformalnega izobraževanja. Na vseevropski ravni publikacija vključuje globalno državljangsko vzgojo v krovne politike, pri čemer daje prednost trajnosti in se osredotoča na celostne strategije, usposabljanje učiteljev in vključevanje skupnosti, ki jih je mogoče prilagoditi različnim okoliščinam.

Viri:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232993>

2. Priročnik, ki opisuje vsebino globalnega učenja in ponuja smernice za obravnavo ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov in spornih tem pri pouku, hkrati pa določa merila kakovosti za globalno učenje, ter zbirka orodij z 20 načrti za učne ure, pripravljenimi za uporabo pri različnih predmetih, ki povezujejo teme učnega načrta z globalnimi vprašanji, kot so migracije, podnebne spremembe in enakost spolov. Zbirka orodij obravnava ključne vidike, ki veljajo za vse evropske države, in jo je mogoče preprosto prilagoditi trenutnim razmeram na nacionalni in lokalni ravni.

Viri:

<https://arpok.cz/wp-content/uploads/2021/02/Global-Learning-in-Subject-Teaching-FrameworkToolkit.pdf>

3. Projekt, ki podpira globalno državljanstvo in si prizadeva povečati ozaveščenost o pomenu medkulturnega učenja, spodbujanja dialoga, strpnosti in sodelovanja v naši vedno bolj raznoliki družbi. Njegov glavni cilj je povezati učence z različnimi kulturami, narodi in perspektivami ter jim privzgojiti vrednote, kot so strpnost, medsebojno sodelovanje, spoštovanje, nenasilno reševanje konfliktov in, kar je najpomembnejše, sposobnost življenja brez predsodkov. Projekt je bil uporabljen na nacionalni in lokalni ravni (v Sloveniji), ima pa potencial za vseevropsko izvajanje/prilagoditev učnim načrtom v vsaki državi EU.

Viri:

<https://www.aspnet.si/projekti/2021-2022/drugacnost-nas-bogati.html>

4. Projekt, katerega cilj je opolnomočiti učitelje za spodbujanje in vključevanje globalnega državljanstva v poučevanje v srednjih šolah. Ponuja inovativen tečaj usposabljanja, platformo za e-učenje, ki je dostopna na spletni strani projekta, in gradiva, ki vključujejo tečaj globalnega državljanstva, orodja in vire. Projekt ponuja gradiva, ki so prilagodljiva pri izvajanju tako na lokalni kot na vseevropski ravni, če so prilagojena, da se uskladijo z različnimi evropskimi kulturami, prevedena v več jezikov in kot taka prilagojena potrebam posebnega konteksta, v katerem se bodo uporabljala.

Viri:

<https://www.politeiaproject.eu/>

Izobraževanje o človekovih pravicah:

1. Publikacija, ki se osredotoča na izobraževanje o človekovih pravicah kot bistveni del priprave na aktivno sodelovanje mladih v pluralistični demokratični Evropi. Vključuje metodologijo poučevanja, ki se osredotoča na demokratične učne kooperative, skupinsko odgovornost, sodelovanje, strpnost in spretnosti odločanja, pri čemer je element človekovih pravic izrecno vključen v izvajanje in potek predmeta. Ta metodologija krepi prilagodljivost in vpliv v različnih okoljih.

Viri:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0305724940230311>

2. Izobraževalna platforma, ki strokovnjakom in posameznikom pomaga pri razumevanju človekovih pravic v različnih vidikih vsakdanjega življenja, pri razvijanju veščin za uporabo v posebnih situacijah in pri zagotavljanju vpogleda v človekove pravice na različnih področjih. To je platforma, ki se lahko uporablja na kateri koli nacionalni ravni, pri čemer se teme o človekovih pravicah prilagodijo potrebam in vprašanjem nacionalne ali lokalne skupnosti. Hkrati pa je lahko, če se uporablja kot skupno središče za različne glasove po vsej Evropi, dinamičen in ustrezen prostor za izobraževanje o človekovih pravicah po vsej Evropi, ki spodbuja skupno razumevanje in uporabo človekovih pravic na različnih področjih.

Viri:

<https://www.clovekovepravice.si/en/themes/>

3. Izobraževalne prakse, ki ponujajo platforme in programe za opolnomočenje učiteljev pri vključevanju ustreznega znanja in gradiva v pouk, s poudarkom na temah, kot so državljanska vzgoja in etika, skupnost, socializacija, komunikacija, sodelovanje in odnosi, socialna pravičnost, družinske vrednote in razlike, avtoritete in vrednote, vzorniki, Splošna deklaracija o človekovih pravicah, Konvencija o otrokovih pravicah, spori, nasilje, nasilje v družini, nasilje med vrstniki, moralna odgovornost, medkulturni dialog, ksenofobija, stereotipi in mediji. Učni načrti, ki se izvajajo v katerem koli kontekstu, lahko vključujejo takšne prakse ter prilagodijo primere, gradiva in znanje, ki odmevajo v specifičnem lokalnem in/ali evropskem kontekstu.

Viri:

<https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=2111#>

4. Projekt, katerega cilj je z izobraževanjem o človekovih pravicah opolnomočiti mlade posameznike, zlasti otroke v obdobju oblikovanja identitete. Projekt je preveden v različne jezike, je stalna pobuda, vsaka država in lokalna skupnost pa lahko prilagodi in izvaja učna orodja glede na svoje potrebe, značilno izobraževalno dinamiko, kulturne posebnosti in vprašanja človekovih pravic. V projekt je bilo vključenih 66.000 otrok v 16 državah, preveden pa je bil tudi v japonski jezik in izveden na Japonskem, kar presega vseevropski okvir in tako predstavlja dobro prakso po vsem svetu.

Viri:

<https://www.gov.si/en/registries/projects/our-rights/#:~:text=The%20objective%20of%2>

Izobraževanje za trajnostni razvoj:

1. Publikacija, ki se osredotoča na trajnostni razvoj, učenje, globalne kompetence, razvojno pomoč ali družbeno udeležbo.

Viri:

https://www.researchgate.net/publication/350996622_Od_kolonialnega_ucenja_do_izo_brazevanja_za_trajnostni_razvoj_Pregled_izbranih_konceptov_izobrazevanja_o_globalni_soodvisnosti

2. Projekt, katerega cilj je bil z učenjem s pomočjo iger pri otrocih vzbuditi občutek okoljske odgovornosti in spodbuditi globlje razumevanje konceptov, povezanih s podnebjem. Ta pobuda je z uporabo učenja v igrah kot učinkovitega orodja spodbujala aktivno in izkustveno učenje, kar je otrokom omogočilo razumeti povezavo med čistim okoljem in podnebjem. Učni pristop in najboljše prakse je mogoče vključiti v učne načrte a d zagotoviti učiteljem usposabljanje o metodologijah učenja na podlagi iger.

Viri:

<https://ekosola.si/wp-content/uploads/2019/10/Zbornik-Grosuplje-8.10.2019.pdf>

3. Dokument, ki predstavlja praktične korake za prehod na trajnostni razvoj, ponuja vpogled v njegovo izvajanje v instituciji in postavlja ključna vprašanja. Ob zavedanju kompleksnosti prehoda od teorije k praksi članek prikazuje uspešno izvajanje ciljev trajnostnega razvoja v slovenskem prostoru, hkrati pa izpostavlja dobre prakse na to temo za izvajanje v različnih regijah.

Viri:

https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2023/06/10_AndrejaAhcin.pdf

4. Projekt, katerega cilj je povečati vključenost mladih posameznikov v prostovoljno delo in okoljsko zagovorništvo prek formalnega ali neformalnega izobraževanja z uvedbo gradiv, kot so učni načrt za okoljsko izobraževanje in zagovorništvo, priročnik za zagovorništvo in video zgodbe, v katerih nastopajo mladi zagovorniki. Ta gradiva je

mogoče prilagoditi za individualno izobraževanje, neformalno izobraževanje ali vključitev v formalne šolske učne načrte za trajnostni razvoj, pri čemer se osredotočajo na spodbujanje razumevanja okoljskih in trajnostnih konceptov ter spodbujanje razvoja zavestnih in kritičnih posameznikov s krepitvijo zagovorniških praks.

Viri:

<https://advocate4environment.vejle.dk/>

Kritična analiza rezultatov raziskave:

Terenska in dokumentacijska raziskava sta pokazali več ključnih spoznanj in izzivov, povezanih s štirimi tematskimi področji:

1. Izzivi pri integraciji:

- Učitelji na splošno pozitivno ocenjujejo vključevanje v razrede, vendar opozarjajo na velike izzive na šolski in nacionalni ravni, kar kaže na potrebo po bolj sistemskih pristopih k vključevanju.

- Jezikovne ovire in kulturne razlike ostajajo pomembne ovire, kar poudarja potrebo po ciljno usmerjeni podpori in virih za reševanje teh vprašanj.

2. Usposabljanje in podpora učiteljem:

- Obstaja jasna potreba po boljšem usposabljanju učiteljev za medkulturno izobraževanje in globalno državljanstvo. Obstoječe zadovoljstvo z izobraževanjem o človekovih pravicah in trajnostnem razvoju kaže, da sta ti področji deležni več pozornosti in sredstev.

- Želja po enotnem učnem načrtu kaže, da učitelji vidijo vrednost v koherentnem, strukturiranem pristopu k medkulturni vzgoji, ki lahko pomaga standardizirati prakse in zagotoviti jasne smernice.

3. Izobraževalni viri in najboljše prakse:

- Pregledani viri zagotavljajo dragocene okvire in orodja za vsa tematska področja. Vendar pa praktično izvajanje ostaja izziv, zlasti zaradi uveljavljenih učnih metod ter potrebe po celovitem usposabljanju in podpori.

- Poudarjen je pomen vključujočih izobraževalnih praks s poudarkom na ustvarjanju spodbudnih in raznolikih učnih okolij. Vključevanje družin in skupnosti je ključnega pomena za uspeh teh praks.

4. Vrzeli in priložnosti:

- Razumevanje in izvajanje izobraževanja o globalnem državljanstvu je zelo pomanjkljivo. Za odpravo te vrzeli bodo potrebna usmerjena prizadevanja za razvoj in razširjanje virov ter programov usposabljanja na tem področju.

- Vlogo družin in skupnosti pri medkulturnem izobraževanju je treba poudariti in učinkoviteje vključiti v izobraževalne strategije.

Zaključek:

Na splošno so ugotovitve terenske in dokumentacijske raziskave trdna podlaga za razvoj celovitega učnega načrta, ki obravnava ugotovljene potrebe in izzive. Poudarek na strukturiranih programih, usposabljanju učiteljev in vključujočih praksah bo ključen za spodbujanje učinkovitega medkulturnega izobraževanja v slovenskih šolah in širše. Pomemben vidik, izluščen iz slovenskega konteksta, je, da bi bil enoten učni načrt zelo koristen v razredu in bi otrokom omogočil, da cenijo lepoto medkulturnih izkušenj in oblikujejo lastne perspektive, neodvisne od perspektiv staršev, ter tako razvijajo in krepijo svojo intelektualno in čustveno inteligenco.

B. Avstrija:

Podatki, zbrani v Avstriji, se osredotočajo na različne vire, povezane s štirimi tematskimi področji: Medkulturna vzgoja, vzgoja za globalno državljanstvo, vzgoja za človekove pravice in vzgoja za trajnostni razvoj. Ugotovitve so bile urejene tako, da zagotavljajo vpogled in izvedljiva priporočila za razvoj učnih načrtov.

Podatki in gradivo, zbrani s terenskimi in dokumentacijskimi raziskavami na štirih tematskih področjih

Zbrani viri in gradivo:

Medkulturno izobraževanje:

1. Izobraževalna vsebina, posebej pripravljena za uporabo v izobraževalnih ustanovah in mladinskih dejavnostih. Sestavljena je iz treh delov, ki vsebujejo 20 izobraževalnih spodbud, primernih za posameznike, stare 12 let in več, kar omogoča prilagodljivo uporabo. Gradivo se osredotoča na življenjske izkušnje mladih posameznikov, ki so bili razseljeni in trenutno živijo v Avstriji, namen vsebine pa je omogočiti vpogled v temo migracij in različnih vidikov življenja v raznoliki družbi. Gradivo je prilagodljivo, kar

omogoča samostojno uporabo posameznih sestavnih delov, besedila pa so bila oblikovana s poudarkom na preprostosti, kar zagotavlja dostopnost čim širšemu občinstvu.

Viri:

<https://www.unhcr.org/dach/at/services/publikationen/bildungs-und-trainingsmaterial/aufbrechen-ankommen-bleiben>

2. Izobraževalne prakse, katerih cilj je razviti veščine, potrebne za harmonično življenje v kulturno raznolikem svetu. Ponujajo pristop, ki vključuje raznolikost v šolsko pedagogiko, spodbuja demokratične vrednote in se dejavno ukvarja s človekovimi pravicami, kulturo miru in trajnostnim razvojem ter hkrati prispeva k ohranjanju naravne in kulturne dediščine v lokalnih skupnostih. Čeprav je poenotenje tega pristopa v različnih šolah in državah lahko izziv, je interdisciplinarni in medkulturni pristop mogoče prilagoditi tako, da dopolnjuje obstoječe izobraževalne okvire.

Viri:

<https://www.unesco.at/en/education/unesco-associated-schools-project-network/the-as-p-network>

3. Študija, ki razlikuje med zgodovinsko starejšimi in zgodovinsko mlajšimi prebivalci, s poudarkom na zagotavljanju kulturne občutljivosti in vključenosti s priznavanjem različnih motivov in izkušenj migrantov v določenem nacionalnem kontekstu. Poudarek študije je mogoče razširiti na primerjalno analizo izobraževalnih aspiracij med migranti v več evropskih državah, pri čemer je treba izpostaviti skupne trende in razlike.

Viri:

<https://www.integrationsfonds.at/mediathek/mediathek-publikationen/publikation/forschungsbericht-bildungsaspirationen-von-jugendlichen-migrant-innen-16633/>

4. Digitalni izobraževalni vir za učitelje, ki se ukvarjajo z diskriminacijo in rasizmom v razredih. Gre za interaktivno spletno orodje, ki je na voljo v osmih jezikih in je brezplačno ter obsega pet učnih modulov, namenjenih izobraževanju mladih o posledicah antisemitizma, rasizma in različnih oblik diskriminacije, in je primerno tako za osebno učenje kot za učenje na daljavo ter ga je mogoče zlahka izvajati v razredih.

Viri:

<https://www.erinnern.at/lernmaterialien/lernmaterialien/stories-that-move.-online-toolbox-gegen-diskriminierung/stories-that-move>

5. Članek, ki preučuje spremembe v programih izobraževanja učiteljev in raznolikost razredov v zadnjih dveh desetletjih v Avstriji in na Irskem, pri čemer upošteva tri ključne elemente izobraževanja učiteljev (institucionalne strukture, osebje in vsebino) ter analizira učne načrte za srednješolsko izobraževanje učiteljev v teh državah. Namen prispevka je izboljšati zmožnost visokošolskih ustanov, da študente učitelje opremijo s potrebnimi kompetencami za vključevanje kulturne odzivnosti v njihovo prakso v razredu po končanem učiteljskem pripravništvu.

Viri:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13540602.2022.2062734>

6. Izobraževalno gradivo, ki učiteljem služi kot orodje za spoznavanje učencev, njihovih spretnosti in kompetenc, ter smernice o kulturnih odtenkih in strategijah za spodbujanje spodbudnega učnega okolja.

Viri:

<https://www.suedwind.at/bildungsmaterial/my-world-and-me-a-discovery-tour-english/?back=5299>

https://feinamc.eu/wp-content/uploads/2023/03/FEINAMC_Teachersguidelines_ENG_160223_mk.pdf

https://feinamc.eu/wp-content/uploads/2023/02/FEINAMC_Contexts-Analysis.pdf

7. Publikacija, ki raziskuje medkulturnost kot množico razsežnosti, v katerih lahko ljudje pokažejo podobnosti in razlike. Ta vir obravnava cilje, ki vključujejo spodbujanje odprtosti, zavedanja raznolikosti, spoštovanja drugačnosti, refleksivnosti, empatije in pripravljenosti za delovanje, ter obravnava koncept poučevanja (in učenja) medkulturnosti s kritične in refleksivne perspektive pri učencih.

Viri:

https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/59858/9781003345275_10.4324_9781003345275-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Izobraževanje za globalno državljanstvo:

1. Publikacija, v kateri je predstavljeno obsežno delo na področju vzgoje za globalno državljanstvo (GCED) v Avstriji, izpostavljeni sta dve pomembni pobudi, ponujene pa so tudi zamisli in predlogi, kako bi lahko sprejeli in izvajali vzgojo za globalno državljanstvo. S tem pristopom so izpostavljene štiri ključne značilnosti, ki bi jih lahko uporabili v različnih in številnih kontekstih: teoretična podlaga, zgodovinska razsežnost, družbenokritična usmerjenost in sistemsko didaktično izvajanje GCED.

Viri:

https://www.aau.at/wp-content/uploads/2018/10/Unesco-Broschure_engl_Online2_12.pdf

2. Pobuda (teden globalnega izobraževanja), ki globalno izobraževanje uporablja kot orodje za solidarnost in spremembe ter na različne načine prispeva k bolj trajnostnemu in pravičnemu svetu. Služi lahko kot primer in vodilo, kako je mogoče takšne pobude izvajati v lokalnem in evropskem okolju.

Viri:

<https://www.coe.int/en/web/north-south-centre/the-global-education-week>

3. Projekt, katerega cilj je bil ozaveščanje evropskih državljanov o pomenu skupnih prizadevanj za odpravo revščine, zaščito planeta ter zagotavljanje miru in blaginje za vse, s poudarkom na večji vključenosti učencev in mladih v njihovih skupnostih ter krepitvi mrež med šolami, organizacijami in lokalnimi organi.

Viri:

<https://www.startthechange.eu/>

https://www.startthechange.eu/wp-content/uploads/2021/03/teach_the_change_8_steps.pdf

4. Priročnik s primeri poučevanja, ki so jih učitelji skupaj z učenci pripravili za uporabo v razredu. Vključene vaje temeljijo na konceptu globalnega učenja, ki je zelo primeren za teme migracij in globalnega državljanstva ter vključuje tudi osebne izkušnje učencev in orodja za obravnavo globalnega državljanstva in migracij v različnih kontekstih.

Viri:

<https://www.suedwind.at/bildungsmaterial/migration-und-weltbuergerinnenschaft-im-unterricht/?back=5299>

5. Publikacija, ki preučuje, kako učencem pomagati najti smisel v hitro spreminjajočem se svetu in kako voditi preoblikovanje šol in šolskih sistemov, da bi učence učinkoviteje pripravili na reševanje najnujnejših izzivov današnjega časa in na ustvarjanje boljše prihodnosti. Publikacija s ponudbo celovitega in večdimenzionalnega okvira za oblikovanje in izvajanje programa globalnega izobraževanja, ki združuje kulturne, psihološke, strokovne, institucionalne in politične vidike, združuje obsežno empirično literaturo o praksi globalnega izobraževanja. in obravnava več učnih načrtov za globalno državljanstvo, ki so jih sprejele šole in šolske mreže.

Viri:

<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/37361/978-981-15-3887-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Izobraževanje o človekovih pravicah:

1. Publikacija, ki dodaja vpogled v to, kako lahko znanstveno delo prispeva k nizki razširjenosti izobraževanja o človekovih pravicah v formalnem šolstvu.

Vir:

https://www.researchgate.net/publication/358997786_Children's_and_young_people's_human_rights_education_in_school_cardinal_complications_and_a_middle_ground/link/6225af023c53d31ba4ada4e0/download?_tp=eyJjb250ZXh0Ijp7ImZpcnN0UGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIiwicGFnZSI6InB1YmxpY2F0aW9uIn19

2. Izobraževalno orodje za pomoč učencem in vzgojiteljem pri izobraževanju o človekovih pravicah in učnih učinkih v različnih kulturnih okoljih kot strategiji za krepitev človekove varnosti. Predstavlja izbrano zbirko teorije, senzibilizirane s prakso, ter ponuja komponente za krepitev spretnosti in oblikovanje odnosa.

Viri:

<https://www.etc-graz.eu/materialien/handbuch-menschenrechte-verstehen/>

Izobraževanje za trajnostni razvoj:

1. Izobraževalno gradivo za delo z otroki, mladimi in odraslimi, ki se osredotoča na 17 ciljev trajnostnega razvoja ZN in njihovo vključevanje v izobraževalno delo.

Viri:

<https://www.suedwind.at/bildungsmaterial/entdecke-die-globalen-ziele-fuer-paedagoginnen/?back=5299>

<https://www.suedwind.at/bildungsmaterial/17-ziele-fuer-eine-bessere-welt-mappe/?back=5299>

2. Publikacija, ki raziskuje dinamično rast raziskav in prakse okoljske vzgoje v zgodnjem otroštvu (ECEE) v obdobju 25 let in v kateri je bilo opredeljenih 66 študij, ki so izpolnjevale merila za vključitev. V tej pobudi so udeleženci, predvsem stari od tri do šest let, sodelovali v formalnih programih pod vodstvom učiteljev, rezultati pa so se osredotočali na okoljsko pismenost, kognitivni, socialni, čustveni, telesni in jezikovni razvoj

Viri:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1747938X19305561>

https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/39551/2020_Book_ConceptualizingEnvironmentalCi.pdf?sequence=1#page=240

Kritična analiza rezultatov raziskave:

Terenska in dokumentacijska raziskava sta razkrili veliko virov na vseh štirih tematskih področjih, kar kaže na močno podlago za razvoj celovitega učnega načrta. Vendar je bilo ugotovljenih več vrzeli in izzivov:

1. Vključevanje v učne načrte: Čeprav obstajajo številni viri, njihova vključitev v nacionalne učne načrte ostaja nedosledna. To je deloma posledica različnih izobraževalnih standardov in prednostnih nalog v posameznih državah.

2. Usposabljanje učiteljev: Učitelji se morajo na vseh tematskih področjih temeljiteje in stalno strokovno izpopoljevati. Številni učitelji nimajo dovolj samozavesti in sredstev za učinkovito podajanje vsebin, povezanih z medkulturno vzgojo, globalnim državljanstvom, človekovimi

pravicami in trajnostjo.

3. Dostopnost virov: Nekateri viri niso zlahka dostopni ali prilagodljivi različnim izobraževalnim kontekstom. To omejuje njihovo uporabnost in učinek, zlasti v šolah s premalo sredstvi.

4. Vrednotenje in učinek: Vrednotenje vpliva teh izobraževalnih programov na učence je pomanjkljivo. Potrebni je več raziskav, da bi ocenili, kako te pobude vplivajo na stališča, znanje in vedenje učencev.

5. Skalabilnost: Najboljše prakse in uspešni programi pogosto ostanejo lokalizirani in se ne širijo ali delijo na splošno. Potrebni so mehanizmi za razširjanje učinkovitih praks v različnih izobraževalnih sistemih.

Zaključek:

V gradivu je močno poudarjena potreba po medkulturnem izobraževanju, ki spodbuja vključevanje. Vendar pa je opazna vrzel pri praktičnih orodjih za učitelje, da bi te strategije učinkovito izvajali. Predstavljene najboljše prakse zagotavljajo dragocen vpogled, vendar so premalo razširljive v različnih izobraževalnih sistemih. Poleg tega je v gradivu poudarjeno vse večje priznavanje vzgoje za globalno državljanstvo kot ključnega pomena za razvoj ozaveščenih in odgovornih svetovnih državljanov, čeprav so potrebni celovitejši učni načrti, ki bi ta načela vključevali v vse predmete. Poleg tega programi usposabljanja učiteljev pogosto niso dovolj poglobljeni na tem področju, kar kaže na potrebo po obsežnejših možnostih strokovnega izpopolnjevanja. Gradiva za izobraževanje o človekovih pravicah so dobro razvita in široko dostopna, kar kaže na močno globalno zavezanost. Izziv je učinkovita vključitev teh gradiv v obstoječe učne načrte, saj se mnoge šole soočajo z omejenimi sredstvi in nimajo zadostnega usposabljanja učiteljev. Poleg tega je treba natančneje oceniti vpliv teh programov na odnos in vedenje učencev. Podobno je gradivo o izobraževanju za okoljsko trajnost obsežno in zajema širok spekter tem, od podnebnih sprememb do trajnostnih življenjskih praks, pri čemer je glavni izziv vključitev teh gradiv v skladen učni načrt, ki je usklajen z nacionalnimi izobraževalnimi standardi.

C. Belgija:

Terenska in dokumentacijska raziskava, opravljena med belgijskimi učitelji, se je osredotočila na

njihove izkušnje in potrebe v zvezi z večkulturno vzgojo. Raziskava je zajemala področja, kot so medkulturne metode poučevanja, vključevanje učencev migrantov in beguncev, razpoložljivost učnega gradiva in zahteve za strokovni razvoj, vključevala pa je tako kvantitativne podatke kot tudi kvalitativna spoznanja iz odgovorov odprtega tipa, kar je omogočilo celovit pregled trenutnega stanja in izzivov pri spodbujanju vključujočega izobraževanja v raznolikih razredih.

Podatki in gradivo, zbrani s terenskimi in dokumentacijskimi raziskavami na štirih tematskih področjih

Zbrani viri in gradivo:

Medkulturno izobraževanje:

1. Publikacija, ki ponuja vpogled v ustvarjanje vključujočih okolij, ki spoštujejo in vključujejo različna kulturna okolja, saj obravnava zapletenost poučevanja v medkulturnih okoljih in poudarja pomen prepoznavanja in premagovanja kulturnih razlik v izobraževalnih okoljih.

Viri:

<https://www.uantwerpen.be/en/centres/centre-expertise-higher-education/didactic-information/teaching-tips/supervision--support/intercultural-context/>

2. Publikacija, ki ponuja vpogled, primere in različne pristope k medkulturnemu izobraževanju, iz katerih lahko učitelji pridobijo veliko znanja.

Viri:

<https://www.epo.be/nl/boeken/9789462672505>

3. Publikacija, ki obravnava vpliv stereotipne grožnje in reakcije na uspešnost palestinskih državljanov Izraela pri psihometričnih testih, podobnih testu SAT v ZDA. Publikacija je namenjena učiteljem v večkulturnih razredih 5. in 6. razreda in poudarja pomen obravnavanja in spreminjanja stereotipov za spodbujanje pozitivnega učnega okolja, v katerem se vsi učenci počutijo sposobne in podprte, kar izboljša njihovo učno uspešnost.

Viri:

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0022022117698040>

Izobraževanje za globalno državljanstvo:

1. Publikacija, ki omogoča boljše razumevanje tega, kako flamski učni načrt za srednješolsko zgodovino še naprej spodbuja kolonialne in evropocentrične ideje, hkrati pa ponuja načine in teorije za odpravo dediščine kolonializma v izobraževalnem sistemu. Spoznanja te študije ponujajo več učinkovitih načinov, ki jih je mogoče uporabiti in sprejeti v lokalnem in evropskem kontekstu ter prispevati k izobraževalnemu sistemu, ki je bolj reflektiven, vključujoč in pravičen.

Viri:

<https://researchportal.vub.be/nl/studentTheses/hoewit-is-ons-curriculum-een-dekoloniale-analyse-van-het-curricu>

2. Center znanja za izobraževanje o globalnem državljanstvu, ki ponuja odgovore na današnje globalne izzive in obravnava potrebo po sodelovanju državljanov sveta ter hkrati spodbuja mlade, da prevzamejo mesto globalnih državljanov.

Viri:

<https://beglobal.enabel.be/?lang=en>

Izobraževanje za trajnostni razvoj:

1. Izobraževalno orodje, ki je namenjeno srednješolskemu izobraževanju in učencem predstavlja družbene teme. Strukturirano je za uporabo v razredu, kjer lahko učenci samostojno ali v skupinah raziskujejo teme z uporabo fizičnega in digitalnega gradiva, vključno s teoretičnimi utrinki, praktičnimi vajami in nalogami, obogatnimi z avdiovizualnimi vsebinami strokovnjakov VRT. Lahko bi služil kot uporabno orodje v večkulturnih razredih za spodbujanje razumevanja in razprave o različnih družbenih vprašanjih, kritičnega razmišljanja, krepitev kulturne zavesti in vključevanja, zlasti če vključuje teme, ki odmevajo po vsej Evropi.

Viri:

<https://www.vrt.be/nl/edubox/>

Kritična analiza rezultatov raziskave:

Raziskave na terenu in dokumentacijske raziskave, opravljene v Belgiji, so prinesle bogato in

raznoliko zbirko izobraževalnih virov in najboljših praks. Viri so dobro usklajeni s tematskimi področji medkulturne vzgoje, vzgoje za globalno državljanstvo, vzgoje za človekove pravice in vzgoje za trajnostni razvoj. Vendar se je pri analizi pokazalo več kritičnih točk:

1. Raznolikost in ustreznost:

- Zbrani viri prikazujejo široko paleto pristopov in metodologij, ki odražajo raznolikost izobraževalnih okolij v državah partnericah.
- Čeprav so viri izčrpní, se njihov pomen in uporabnost močno razlikujeta. Vsak vir je treba kritično oceniti in prilagoditi posebnim izobraževalnim, kulturnim in družbenim okoliščinam vključenih držav.

2. Izzivi pri izvajanju:

- Številni viri poudarjajo potrebo po učinkovitem usposabljanju učiteljev in podpori za uspešno izvajanje. Brez ustreznega usposabljanja bodo učitelji težko učinkovito vključevali ta gradiva v svoje učne načrte.
- Razpoložljivost virov v več jezikih je bistvenega pomena za zagotavljanje dostopnosti in sodelovanja različnih jezikovnih skupin v Evropi.

3. Vključevanje v učne načrte:

- Uspešna vključitev teh virov v nacionalne učne načrte ostaja izziv. Potrebno je strateško sodelovanje z izobraževalnimi organi, da se zagotovi nemotena vključitev teh gradiv v obstoječe izobraževalne okvire.
- Za oceno učinka teh sredstev in potrebne prilagoditve so potrebni mehanizmi stalnega ocenjevanja in povratnih informacij.

4. Vseevropsko sodelovanje:

- Možnosti za vseevropsko sodelovanje so velike. Z izmenjavo najboljših praks in virov lahko evropske države razvijejo bolj usklajen in enoten pristop k reševanju izobraževalnih potreb učencev migrantov in beguncev.
- Vzpostavitev centralizirane platforme za izmenjavo virov in izkušenj bi lahko omogočila boljšo komunikacijo in sodelovanje med izobraževalci po vsej Evropi.

Zaključek:

Na splošno terenska in dokumentacijska raziskava v belgijskem kontekstu razkriva pomembna spoznanja in izzive na področju večkulturne vzgoje v razredih. Učitelji zaznavajo različne stopnje vključevanja učencev z migracijskim ali begunskim ozadjem, kar poudarja potrebo po

prilagojenih pristopih. Obstaja veliko povpraševanje po strokovnem razvoju na področju medkulturnih učnih metod in bolj specializiranih učnih gradiv, zlasti za trajnostni razvoj. Kvalitativna spoznanja poudarjajo pozitiven vpliv medkulturnega izobraževanja na spodbujanje razumevanja in empatije, čeprav učitelji zaradi nezadostnih sredstev ugotavljajo kritično vrzel med zaznanim pomenom in praktičnim izvajanjem. Poleg tega učitelji sicer priznavajo vrednost izobraževanja o globalnem državljanstvu in trajnostnem razvoju, vendar izražajo potrebo po več praktičnih orodjih in podpori. Te ugotovitve poudarjajo potrebo po usmerjenem strokovnem razvoju, zagotavljanju virov in platformah za izmenjavo najboljših praks, da bi izboljšali zmožnost učiteljev za spodbujanje vključujočih, podpornih in učinkovitih učnih okolij za vse učence.

D. Grčija:

Terenska in dokumentacijska raziskava, opravljena v Grčiji, je bila namenjena učiteljem, ki delajo v večkulturnih in večjezičnih razredih. Namen te raziskave je razumeti izkušnje učencev, ki so državljani tretjih držav (TCN), z vključevanjem v grških šolah, opredeliti izzive pri spodbujanju vključujočega izobraževanja ter oceniti podporo in vire, ki so na voljo učiteljem. Raziskava zbira tudi podatke o zaupanju učiteljev pri obravnavi medkulturnega izobraževanja, globalnega državljanstva, človekovih pravic in trajnosti ter izpostavlja področja, kjer so potrebni dodatna podpora in gradiva.

[Podatki in gradivo, zbrani s terenskimi in dokumentacijskimi raziskavami na štirih tematskih področjih](#)

Zbrani viri in gradivo:

Medkulturno izobraževanje:

1. Projekt, katerega cilj je ustvariti vključujoče šole za vse, ki učitelje in šolske upravitelje uči, kako begunske otroke vključiti v grške šole in ustvariti vključujoče, varno okolje. Projekt služi tudi kot orodje za učitelje, saj jim daje veščine in samozavest za obvladovanje konfliktov ter soočanje z rasizmom, nestrpnostjo, diskriminacijo in sovražnim govorom v skupnosti in šolah.

Viri:

<https://schoolsforall.org/>

2. Program, ki ga je uvedel UNICEF in katerega cilj je otrokom migrantov in beguncev, ki prispejo v Grčijo, zagotoviti enak dostop do šole brez izjem. Glavni cilj programa je zagotoviti, da se vsem otrokom migrantom in beguncem (4-17 let), ki prispejo v Grčijo, zagotovi pomoč, ki jo potrebujejo pri odločanju, kako nadaljevati formalno izobraževanje. Čeprav se ta izobraževalna praksa uporablja in izvaja za posebne potrebe lokalnega okolja, je dragocena predloga za druge evropske države, ki se soočajo s podobnimi izzivi.

Viri:

[https://www.unicef.org/greece/media/3561/file/Programme%20Brief:%20%E2%80%9CAll%20Children%20in%20Education%E2%80%9D%20\(ACE\),%20%20September%202021-April%202023.pdf](https://www.unicef.org/greece/media/3561/file/Programme%20Brief:%20%E2%80%9CAll%20Children%20in%20Education%E2%80%9D%20(ACE),%20%20September%202021-April%202023.pdf)

3. Izobraževalni tečaj s primerjalnim, multidisciplinarnim pristopom, ki združuje predavanja z ekskurzijami in dejavnostmi sodelovanja z organizacijami civilne družbe. Vključene so bile teme, kot so pomen vključevanja demokratičnih vrednot, človekovih pravic in medkulturnega razumevanja v izobraževalne politike ter razumevanje glavnih ovir in vprašanj, ki vplivajo na izobraževanje otrok iz priseljenjskih ali manjšinskih okolij.

Viri:

<https://qa.auth.gr/en/class/1/600148500>

4. Publikacija, ki obravnava politiko medkulturnega izobraževanja, ki je bila leta 1996 uvedena v Grčiji kot odziv na porast priseljevanja in raznolikosti, ki se je začel sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja. Članek preučuje opredelitev in uporabo medkulturnosti s strani oblikovalcev politike in deležnikov v izobraževanju, pri čemer se opira na dve študiji, ki sta uporabili primerljive metodologije, in izpostavlja neskladja med vladno politiko in šolsko prakso ter predstavlja nova spoznanja izobraževalcev o obravnavi raznolike grške populacije učencev. To služi kot primer in študija primera za države s podobnimi demografskimi značilnostmi, izzivi in izkušnjami.

Viri:

https://www.researchgate.net/publication/233751983_How_'Medkulturno'_je_izobrazevanje_v_Grčiji_Insights_from_policymakers_and_educators

Izobraževanje za globalno državljanstvo:

1. Projekt, katerega cilj je odpraviti vrzel v znanju o globalnem državljanstvu v srednješolskem izobraževanju in pomagati učiteljem pri vključevanju in spodbujanju globalnega državljanstva v njihovo poučevanje. Njegov cilj je tudi ustvariti posebej zasnovan program usposabljanja za učitelje v različnih nacionalnih okoljih, ki jih bo opolnomočil za pogumno uvajanje tem globalnega državljanstva v pouk, vključevanje tem in vrednot predmeta v druga področja učnega načrta ter spodbujanje radovednosti učencev glede te teme.

Viri:

<https://www.politeiaproject.eu/>

2. Projekt, ki obravnava državljanstvo vzgojo in ponuja učiteljem in študentskemu svetu usposabljanje za ravnanje, komunikacijo in poučevanje tem, povezanih z državljanstvom. Glavni poudarki so bili: tečaj za učitelje o državljanstvu, dva tematska tedna, posvečena državljanstvu; vključevanje učencev v dejavnosti med razredi in v rednem pouku, oblikovanje šolske ustave pod vodstvom učencev ter razstava in predstavitev izdelkov tedna državljanstva, kot so med drugim igre, pesmi, protidiskriminacijski rap, zastave in kviz.

Viri:

https://migrant-integration.ec.europa.eu/integration-practice/citizenship-education-guldberg-school_en

https://migrant-integration.ec.europa.eu/sites/default/files/2011-06/itpr_21131_8619438.pdf

3. Tečaj usposabljanja za srednješolske učitelje in mladinske trenerje (13-19 let) z metodologijo za izvajanje izobraževanja o globalnem državljanstvu s pomočjo digitalnega pripovedovanja zgodb v formalnem in neformalnem okolju. Tečaj je sestavljen iz 20-urnega spletnega MOOC in 10-urnih osebnih delavnic ter obravnava bistvene potrebe po usposabljanju, kot so medkulturne spretnosti, kritično mišljenje, sodelovalno učenje, ustvarjalnost in digitalna pismenost. Čeprav se osredotoča na določeno ciljno skupino, srednješolske učitelje in mladinske trenerje, so gradiva in metodologije tečaja lahko dostopne širšemu občinstvu.

Viri:

http://www.brights-project.eu/wp-content/uploads/2017/02/BRIGHTs-COURSE_CURRICULUM.pdf

<http://www.brights-project.eu/en/results/brights-course/>

4. Poročilo, ki obravnava pobude za državljansko vzgojo v EU in njihovo umeščenost v časovni okvir 2021-2027 ter izpostavlja najboljše prakse s primerjavo nacionalnih učnih načrtov v petih državah članicah EU in poudarja različne pristope k obravnavi funkcij EU, procesa vključevanja in temeljnih vrednot.

Viri:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747459/EPRS_BRI\(2023\)747459_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747459/EPRS_BRI(2023)747459_EN.pdf)

Izobraževanje o človekovih pravicah:

1. Pobuda, ki se je izvajala v šolah za izboljšanje izobraževanja o človekovih pravicah, spodbujanje demokracije, omogočanje neformalnega in formalnega sodelovanja v šolah za dejavno sodelovanje pri zaščiti otrokovih pravic, krepitev vloge ranljivih otrok z izobraževanjem itd. Ta izobraževalni program z interdisciplinarnim pristopom je mogoče prilagoditi v različnih izobraževalnih sistemih.

Viri:

<https://iep.edu.gr/el/thematiki-evdomada-2018-2019/foreis-them-evd/foreis-dimokratikis-synyparksis/eu-dec-greece-sympraksi-sxoleion-gia-ti-dimokratia-stin-ekpaidefsi>

2. Priročnik z 39 izkustvenimi dejavnostmi za osnovnošolce, srednješolce in skupine mladih o naslednjih temah: človekove pravice, vrednote, identiteta, diskriminacija in stereotipi, skrb in varnost, medkulturnost, begunci/migranti/ prosilci za azil, okolje, v katerem živim, izobraževanje in demokracija.

Viri:

https://www.unhcr.org/gr/viomatiki_mathisi

<https://www.openbook.gr/drastiriotites-viwmatikis-mathisis-sta-anthrw-pina-dikaiwmat-a-kai-ta-dikaiwmata-twn-prosfygwn/>

3. Seminarji usposabljanja, ki zajemajo širok spekter ključnih vprašanj, povezanih s človekovimi pravicami, so brezplačni in so namenjeni širši javnosti (dodiplomskim in podiplomskim študentom vseh fakultet za različne vede ter poklicnim pravnikom, sodnikom, učiteljem, socialnim delavcem, zaposlenim itd.).

Viri:

<https://www.nchr.gr/en/education.html>

4. Akcijski načrt za izobraževanje o človekovih pravicah v Grčiji, ki opisuje obsežne ukrepe za izboljšanje izobraževanja o človekovih pravicah v grškem izobraževalnem sistemu. Načrt posebej obravnava pomembna vprašanja, kot sta zagotavljanje pravice vsakogar do izobraževanja in izpolnjevanje posebnih izobraževalnih potreb, kar dokazuje predanost spodbujanju vključujočega in na pravicah temelječega učnega okolja. Ponuja tudi smernice za konkreten okvir za ukrepanje ter krepitev partnerstev in sodelovanja od mednarodne ravni do najnižjih ravni.

Viri:

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/issues/education/training/actions-plans/Greece.pdf>

Izobraževanje za trajnostni razvoj:

1. Program, ki spodbuja šole, da sprejmejo trajnostno miselnost in učence opremijo z znanjem in spretnostmi, ki jih potrebujejo, da postanejo angažirani državljani, ki lahko obravnavajo družbena in okoljska vprašanja ter vplivajo na smer trajnosti na obeh področjih.

Viri:

<https://www.ellet.gr/en/project/sustainable-greek-school/>

2. Izobraževalne prakse v konceptu poletne šole, ki vključujejo interdisciplinarne programe, namenjene krepitvi dojemanja trajnostnega razvoja in ozaveščanja z zagotavljanjem ekološkega znanja in ekodrugečenja ob upoštevanju lokalnih potreb, kulture, raznolikosti in zahtev vsake lokalne skupnosti. Glavni cilj je bil povečati ozaveščenost, razumevanje in zavezanost udeležencev k trajnostnemu razvoju s posredovanjem aktualnega znanja in usposabljanja o treh stebrih razvoja - gospodarski rasti, družbenem razvoju in varstvu okolja.

Viri:

<https://unece.org/sites/default/files/datastore/fileadmin/DAM/env/esd/GoodPractices/Submissions/Countries/Greece/SCPT/GPgreeceSummSchookEKEPEK.pdf>

3. Platforma za e-učenje, ki šolske učitelje izobražuje in obvešča s pomočjo 4 uporabnih gradiv za usposabljanje, 80 učnih virov in zbirke orodij o socialnih, okoljskih in finančnih posledicah zavržene hrane ter najboljših praksah za njeno zmanjšanje. Vključena izobraževalna gradiva so v celoti prilagojena posameznim nacionalnim kontekstom, vendar je zagotovljena njihova uporabnost in učinkovitost v različnih učnih okoljih.

Viri:

<https://zero-waste-hub.eu/login/index.php>

4. Strategija, ki ponuja okvir za izvajanje izobraževanja za trajnostni razvoj (ESD) v Grčiji, ki ga zagotavlja Unescov globalni akcijski načrt za ESD (GAP), ki povezuje politike in pobude s strategijo UNECE za ESD, sredozemsko strategijo za ESD in njenim odobrenim delovnim načrtom.

Viri:

https://unece.org/DAM/env/esd/Implementation/NIR_2018/Preface_final_GR.pdf

Kritična analiza rezultatov raziskave:

Terenska in dokumentacijska raziskava ponujata dragocen vpogled v stanje večkulturnega izobraževanja in vključevanja učencev, ki so državljani tretjih držav (TCN), v grških šolah. Vendar pa raziskava opozarja tudi na več kritičnih izzivov in področij, ki jih je treba izboljšati:

1. Različne izkušnje pri vključevanju:

- Različne stopnje zaznane vključenosti, pri čemer je vključenost v razrede ocenjena višje kot vključenost na ravni celotne šole, kažejo na nedoslednosti pri izvajanju vključujočih praks v različnih izobraževalnih okoljih.

- Te razlike kažejo na potrebo po bolj usklajenih in celovitih strategijah, ki zagotavljajo, da so prizadevanja za vključevanje enotna in učinkovita v celotnem šolskem okolju in ne le v posameznih razredih.

2. Izzivi, s katerimi se soočajo študenti TCN:

- Učenci iz tretjih držav se soočajo z velikimi ovirami, kot so jezikovne ovire, kulturne razlike in socialna distanca, ki se jim pridružujejo še rasizem staršev in pomanjkanje integracijskih tečajev.
- Ti izzivi poudarjajo potrebo po usmerjenih ukrepih, vključno s programi jezikovne podpore, usposabljanjem za kulturno občutljivost in protirasističnimi pobudami, da bi ustvarili bolj prijazno in vključujoče ozračje za učence iz tretjih držav.

3. Zaupanje učiteljev in razpoložljivost virov:

- Učitelji izražajo zaupanje v poučevanje človekovih pravic in trajnosti, manj pa se počutijo samozavestne pri vključevanju medkulturne vzgoje in globalnega državljanstva v svoje učne načrte. Poročajo tudi o pomanjkanju podpornega gradiva za ta področja.
- Razlike v stopnjah zaupanja in razpoložljivosti virov poudarjajo nujno potrebo po strokovnem razvoju in zagotavljanju specializiranih učnih gradiv. Izboljšanje znanja in spretnosti učiteljev ter virov na teh področjih je ključnega pomena za učinkovito vključevanje teh bistvenih tem v pouk.

4. Povpraševanje po izobraževalnem gradivu:

- Obstaja veliko povpraševanje po dodatnem gradivu o medkulturni vzgoji, globalnem državljanstvu, človekovih pravicah in trajnostnem razvoju, pri čemer je vzgoja za globalno državljanstvo še posebej pomembna.
- Veliko povpraševanje po teh gradivih kaže na veliko vrzel v sedanjih izobraževalnih virih. Odpravljanje te vrzeli z razvojem in razširjanjem celovitih, praktičnih virov lahko učiteljem omogoči učinkovitejše in bolj vključujoče izobraževanje.

5. Posledice za politiko in prakso:

- Raziskava poudarja pomen gojenja globalnega pogleda in medkulturne interakcije v izobraževalni strukturi, kar anketiranci v veliki meri podpirajo.
- Oblikovalci politik in vodilni v izobraževanju bi morali upoštevati te ugotovitve in prednostno vključiti globalno državljanstvo in medkulturno izobraževanje v učni načrt. To je mogoče doseči z reformami politik, večjim financiranjem razvoja virov in stalno podporo učiteljem.

Zaključek:

Na splošno terenska in dokumentacijska raziskava poudarjata ključno potrebo po izboljšanih strategijah, virih in podpori za boljše vključevanje in izobraževanje učencev iz tretjih držav, da bi spodbudili vključujoče in spoštljivo učno okolje, ki bi učence pripravilo na globaliziran svet. Z reševanjem ključnih izzivov (jezikovne ovire, kulturne razlike, socialna distanca, pomanjkanje sredstev in rasizem staršev) lahko izobraževalne ustanove boljše spodbujajo vključujoče,

spoštljivo in globalno naravnano učno okolje, ki vse učence pripravlja na prihodnji uspeh.

E. Ciper:

Podatki, zbrani na Cipru, se osredotočajo na različne vire, povezane s štirimi tematskimi področji: Medkulturna vzgoja, vzgoja za globalno državljanstvo, vzgoja za človekove pravice in vzgoja za trajnostni razvoj. Ugotovitve so bile urejene tako, da zagotavljajo vpogled in izvedljiva priporočila za razvoj učnih načrtov.

Podatki in gradivo, zbrani s terenskimi in dokumentacijskimi raziskavami na štirih tematskih področjih

Zbrani viri in gradivo:

Medkulturno izobraževanje:

1. Publikacija, ki navaja številne prednosti medkulturnega izobraževanja, vključno s sodelovanjem na mednarodnih trgih ali v večletnih delovnih prostorih, in izpostavlja seje medkulturnega izobraževanja kot priložnosti za spremembo posameznikovega pogleda na "drugega". Opredeljuje tudi tri glavne teme medkulturne kompetence: razvijanje in ohranjanje odnosov, učinkovito in ustrezno komuniciranje z minimalnimi izgubami ter doseganje skladnosti in sodelovanje z drugimi.

Viri:

<https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1000&context=sop&s#page=33>

2. Načrti učnih ur, ki služijo kot dober uvod v načela medkulturne vzgoje, in načini, kako usmeriti učitelje pri oblikovanju podobnih načrtov učnih ur za svoje učence. Čeprav se izbrana tema osredotoča na medije, je lahko koristno orodje za primerjavo med kulturami.

Viri:

<https://idealenglish.jp/2020/12/24/developing-intercultural-competence-a-lesson-plan/>

3. Projekt, ki ponuja učne načrte in razlagalne vire o kulturi v številnih jezikih, tudi v

arabščini, in služi kot izhodiščna platforma za učitelje jezikov, ki jih lahko uporabljajo v svojih učilnicah, ter kot metodologija poučevanja kulture. Čeprav je zasnovan za uporabo v specifičnih lokalnih okoljih, je njegova metodologija lahko široko uporabna v učilnicah po vsem svetu.

Viri:

<https://mygrants.it/en/tocl/>

4. Projekt, ki se ukvarja s tematiko vključevanja/inkluzije kot političnega koncepta, izobraževanja o dejavnikih uspešnega vključevanja, podpore mladoletnikom v procesu vključevanja ter razumevanja in spodbujanja rasti socialnega kapitala migrantov za izboljšanje njihovega vključevanja. Čeprav je namenjen migrantom brez spremstva, nima posebnega lokalnega konteksta in bi ga bilo mogoče dobro uporabiti, prilagoditi in izvajati v katerem koli kontekstu, povezanem z medkulturnim izobraževanjem v razredih.

Viri:

<https://www.volumeproject.eu/challenge-page/78aa915a-bf51-41dd-98b8-93e449c19fb7>

5. Projekt, namenjen šolskim psihologom, ki delajo z otroki migranti, in na podlagi njihovega znanja pripravlja delavnice na šolah, da bi vsi učitelji imeli boljše medkulturno znanje. Poleg tega spodbuja splošno politiko in pobude šol za medkulturno izobraževanje ter se osredotoča na to, kako delati z otroki iz večkulturnih okolij, s čimer učitelji pridobijo več samozavesti na tem področju - predvsem s psihološko podporo.
6. Knjiga, ki opisuje trenutno stanje medkulturne kompetence v izobraževanju v Evropi, uvaja kulturno vzgojo v splošno izobraževanje in ponuja pragmatične predloge za izvajanje. Poglobljeno obravnava tudi metode merjenja kulturne vzgoje in sposobnosti.

Izobraževanje za globalno državljanstvo:

1. Ta članek vsebuje analizo učnih načrtov Škotske in Južne Koreje v zvezi z vključevanjem migrantov v njune nacionalne identitete. Služi kot dober primer, ki kaže, da poučevanje o vključevanju migrantov brez upoštevanja geopolitičnih vzrokov migracij vodi le do tega, da je njihovo vključevanje "simbolično". To metodologijo je mogoče dobro uporabiti pri pouku v kateri koli državi.

Viri:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00071005.2018.1533098>

2. Projekt, ki izobraževalcem odraslih, inštruktorjem in institucijam ponuja smernice za vključevanje in mobilizacijo migrantk (zlasti v podeželskih skupnostih in iz revnejših okolij) v izobraževanje, zaposlovanje in usposabljanje. Projekt vključuje tudi predloge za dolgoročne spremembe politik, ki jih je mogoče vključiti in vključiti v različne kontekste.

Viri:

<https://togetherwecanproject.eu/>

3. Projekt, katerega cilj je bolj vključiti mlade v demokratične procese in povezati mlade s podeželja z aktivnimi oblikovalci politik v mestu. Oblikoval je tudi okvir za spodbujanje demokratične udeležbe med mladimi (16-20 let), ki so običajno premalo zastopani pri sprejemanju političnih odločitev, kot način za doseganje večjega sodelovanja.

Viri:

<https://e-participationyouth.eu/>

4. Sveženj za usposabljanje učiteljev, ki ga je razvil Svet Evrope in vsebuje program dejavnosti usposabljanja ter učne metode in načrte učnih ur na temo globalnega državljanstva, hkrati pa izboljšuje medkulturne kompetence.
5. Projekt, ki vključuje tečaj usposabljanja za učitelje na področju izobraževanja o globalnem državljanstvu in brezplačno platformo za e-učenje s tečaji, ki so na voljo vsem zainteresiranim. Vključuje tudi smernice, zbirko orodij in priročnik za učitelje, ki se lahko uporabljajo v različnih učilnicah v različnih kontekstih.

Viri:

<https://www.politeiaproject.eu/>

Izobraževanje o človekovih pravicah:

1. Dokument, ki je dober uvod v človekove pravice in njihovo uveljavitev za učitelje ter zagotavlja vseevropsko predstavo o tem, kaj mora pomeniti spoštovanje človekovih pravic in kaj je treba ceniti pri izobraževanju o človekovih pravicah, preden se na to temo pripravijo viri in učni načrti. Gre za zelo uporabno orodje, ki je relevantno in se zlahka

izvaja tako na lokalni kot na mednarodni ravni.

Viri:

<https://www.coe.int/en/web/compass/introducing-human-rights-education>

2. Serija 7 učnih načrtov, ki vključujejo vaje in predstavitve o človekovih pravicah s pripovedmi otrok z vsega sveta ter scenarije iger vlog in filme, ki otroke pritegnejo k tej temi.

Viri:

<https://www.amnesty.org.uk/resources/teaching-pack-everyone-everywhere-human-rights-secondary-school>

Izobraževanje za trajnostni razvoj:

1. Projekt, ki se osredotoča na trajnostni razvoj in učiteljem zagotavlja potrebno znanje in orodja za spodbujanje razumevanja naravnih sistemov, mestnih krajin in ekološkega načrtovanja mest pri mladih. Vključuje učni načrt za učitelje mladih otrok o gradnji ekoloških mest, metodologijo in orodja, ki jih učitelji lahko uporabljajo pri pouku, ter spletni kviz za preverjanje pridobljenega znanja.

Viri:

<https://togetherwecanproject.eu/>

2. Publikacija, ki zagotavlja ustrezno prilagodljivo število okvirov, izobraževalnih strategij o trajnostnem izobraževanju v formalnih ali neformalnih izobraževalnih okoljih.

Viri:

https://www.researchgate.net/publication/232942733_A_Framework_for_Environmental_Education_Strategies

3. Ta projekt se osredotoča na izobraževanje odraslih, zlasti na zagotavljanje, da izobraževalci odraslih pri svojem poučevanju upoštevajo trajnost. Učni načrt vključuje široko paleto tem, ki so zelo pomembne za okoljsko trajnost in pomagajo njihovim učencem razumeti in razmišljati o trajnostnih vprašanjih.

Viri:

Kritična analiza rezultatov raziskave:

V tej kritični analizi rezultatov terenskih in dokumentacijskih raziskav so ovrednoteni viri, zbiranje podatkov in izzivi pri: Medkulturno izobraževanje, izobraževanje za trajnostni razvoj, izobraževanje o globalnem državljanstvu in človekovih pravicah ter kako obravnavati sporna vprašanja in migracije v ciprskem kontekstu. Ugotavlja vrzeli in ponuja priporočila za izboljšanje lokalizacije, praktičnosti in prilagodljivosti izobraževalnih gradiv, s ciljem izboljšati vključujoča in trajnostna učna okolja po vsej Evropi.

1. Medkulturno izobraževanje:

- Viri za medkulturno izobraževanje poudarjajo pomen medkulturne kompetence in njene prednosti, kot so boljše komunikacijske spretnosti in spoštovanje različnosti. Vendar pa so nekateri viri ozko usmerjeni ali pa niso prilagojeni posebnim nacionalnim okoliščinam, kar omejuje njihovo uporabnost. Več poudarka je treba nameniti praktičnim strategijam za izvajanje v razredu z različnimi skupinami učencev. Prilagoditev teh strategij različnim izobraževalnim okoljem v Evropi je bistvenega pomena za učinkovito obravnavo kulturne dinamike.

2. Izobraževanje za trajnostni razvoj:

- Viri zagotavljajo celovite okvire in učne načrte o temah okoljske vzgoje ter spodbujajo trajnostne prakse. Kljub temu jih je morda treba prilagoditi posebnim lokalnim izzivom ali izobraževalnim stopnjam, kar kaže na potrebo po bolj prilagojenih vsebinah. Prav tako je premalo poudarka na prilagajanju vsebine učnih načrtov lokalnim okoljskim vprašanjem, značilnim za evropske regije. Poleg tega so za povečanje njihovega učinka potrebne razširljive in starosti prilagojene strategije za učinkovito vključevanje učencev v različnih izobraževalnih kontekstih.

3. Izobraževanje o globalnem državljanstvu in človekovih pravicah:

- Viri za izobraževanje o globalnem državljanstvu in človekovih pravicah vključujejo tečaje usposabljanja in učna gradiva, ki spodbujajo vključujoče izobraževanje. Vendar se izzivi pojavljajo zaradi potrebe po lokalizaciji, da bi obravnavali nacionalna ali regionalna vprašanja, povezana s temi temami. Viri pogosto poudarjajo teoretične okvire namesto praktičnih strategij izvajanja, kar omejuje njihovo učinkovitost pri obravnavanju spornih tem v realnih okoljih. Potrebni so bolj prilagojeni pristopi za vključitev lokalnih vprašanj človekovih pravic, ki so pomembna za različne evropske države.

4. Obvladovanje spornih vprašanj in migracij:

- Paketi za usposabljanje in priročniki zagotavljajo strategije za obravnavanje spornih tem, kot so migracije, spodbujanje dialoga in razumevanja med različnimi skupinami učencev. Čeprav so

ti viri izčrpni, so lahko dolgotrajni in jih je treba ciljno prilagoditi posebnim izobraževalnim kontekstom. Omejen poudarek je na lokalnih študijah primerov in dejanski uporabi zagotovljenih strategij. Izboljšanje praktičnih smernic za izvajanje, prilagojenih različnim izobraževalnim okoljem in demografskim značilnostim učencev, je ključnega pomena za izboljšanje njihove učinkovitosti.

Zaključek:

Na splošno so viri na teh tematskih področjih izčrpni in dobro podprti z akademskimi raziskavami in najboljšimi praksami. Vendar pa obstajajo pomembni izzivi pri lokalizaciji, praktičnem izvajanju in prilagodljivosti posebnim izobraževalnim kontekstom. Reševanje teh izzivov s prilagojeno vsebino, praktičnimi strategijami in lokaliziranimi pristopi bo povečalo učinkovitost teh virov pri spodbujanju vključujočega in trajnostnega izobraževanja po vsej Evropi ter omogočilo izobraževalcem, da spodbujajo vključujoče izobraževanje, krepijo medkulturno kompetenco ter se občutljivo in učinkovito lotevajo kompleksnih globalnih vprašanj.

Splošna ugotovitev

Raziskava je potekala na več tematskih področjih: Medkulturno izobraževanje, izobraževanje za globalno državljanstvo, izobraževanje za človekove pravice in izobraževanje za trajnostni razvoj, izpostavlja tako prednosti kot izzive, ki so prisotni v trenutnem izobraževalnem okolju za vključevanje učencev državljanov tretjih držav (TCN) v lokalne šole in razrede, zlasti v okviru Slovenije, Avstrije, Belgije, Grčije in Cipra.

Tematska področja

Tematska področja zagotavljajo celovit okvir za razumevanje in obravnavanje potreb večkulturnih in večjezičnih razredov. Medkulturna vzgoja se osredotoča na spodbujanje

vključujočega in spoštljivega učnega okolja, medtem ko vzgoja za globalno državljanstvo spodbuja globalno miselnost med učenci. Izobraževanje o človekovih pravicah zagotavlja, da učenci razumejo in cenijo temeljne človekove pravice, izobraževanje za trajnostni razvoj pa učence opremlja z znanjem in spretnostmi za reševanje izzivov trajnostnega razvoja.

Zbrani podatki in gradivo

Dokumentarna raziskava je razkrila široko paleto virov, vključno z znanstvenimi publikacijami, izobraževalnimi tečaji, najboljšimi praksami in izobraževalnimi projekti. Ta gradiva poudarjajo pomen medkulturnega razumevanja, globalne ozaveščenosti, človekovih pravic in trajnosti v izobraževanju. Vendar so opazne razlike v razpoložljivosti in kakovosti teh virov, kar kaže na potrebo po doslednejšem in dostopnejšem izobraževalnem gradivu.

Kritična analiza gradiva

Analiza zbranih podatkov je pokazala več ključnih točk:

- 1. Vključevanje in sodelovanje:** Medtem ko so učenci iz tretjih držav razmeroma dobro vključeni v razrede, sta njihovo vključevanje na ravni šole in njihova interakcija z lokalnimi učenci zunaj pouka še vedno omejena. Jezikovne ovire, kulturne razlike in socialni predsodki so pomembne ovire.
- 2. Zaupanje in podpora učiteljev:** Učitelji izražajo različno stopnjo zaupanja v poučevanje tematskih področij, pri čemer je zaupanje v človekove pravice in trajnostni razvoj večje kot v medkulturno in globalno državljsko vzgojo. To kaže na potrebo po okrepljenem strokovnem razvoju in usposabljanju.
- 3. Potrebe po virih:** Obstaja veliko povpraševanje po obsežnejšem izobraževalnem gradivu, zlasti na področju izobraževanja o globalnem državljanstvu. Učitelji se zavedajo vrednosti teh virov pri pripravi učencev na življenje zunaj razreda in pri spodbujanju globalnega pogleda.
- 4. Izzivi pri izvajanju:** Učinkovito vključevanje tematskih področij v nacionalne učne načrte je nedosledno. K temu prispevajo pomanjkanje usposabljanja učiteljev, nezadostni viri in potreba po prilagajanju gradiv lokalnim razmeram.

Ugotovitve za posamezne države

Te ugotovitve odražajo edinstvene izobraževalne okoliščine, izzive in priložnosti, značilne za vsako državo, ter zagotavljajo primerjalni pogled na vključevanje učencev, ki so državljani tretjih držav (TCN), in izvajanje tematskih izobraževalnih področij.

Slovenija:

Vključevanje in sodelovanje

Slovenske šole imajo koristi od strukturiranega učnega načrta, ki spodbuja medkulturno vzgojo, krepi medkulturno kompetenco in empatijo učencev. Kljub strukturiranemu pristopu obstaja velika potreba po bolj lokaliziranih in praktičnih strategijah, prilagojenih specifični kulturni dinamiki slovenskih razredov.

Usposabljanje in podpora učiteljem

Učitelji v Sloveniji izkazujejo večje zaupanje v poučevanje človekovih pravic in trajnostnega razvoja v primerjavi z medkulturno vzgojo in vzgojo za globalno državljanstvo. Vendar pa obstaja nujna potreba po programih profesionalnega razvoja, usmerjenih v medkulturno vzgojo in globalno državljanstvo, da bi premostili vrzel v zaupanju.

Avstrija:

Prilagodljivost virov

Izobraževalni viri v Avstriji so zasnovani tako, da so zelo prilagodljivi in omogočajo fleksibilno uporabo v različnih učilnicah. Vendar pa je za učinkovito uporabo teh prilagodljivih virov še vedno ključnega pomena celovito usposabljanje učiteljev.

Osredotočenost na migracije

Viri posebej obravnavajo izkušnje mladih migrantov, s čimer spodbujajo globlje razumevanje migracijskih vprašanj med učenci. Vendar je treba zagotoviti, da so ti viri dostopni v več jezikih, da se upoštevajo različna jezikovna ozadja učencev.

Belgija

Interdisciplinarni pristop

Belgija uporablja interdisciplinarni pristop, ki raznolikost vključuje v šolsko pedagogiko ter spodbuja demokratične vrednote in človekove pravice. Enotnost tega pristopa v različnih šolah in regijah predstavlja izziv za izvajanje, saj so potrebne prilagojene strategije za vsak kontekst.

Izobraževanje za globalno državljanstvo

Velik poudarek je na izobraževanju o globalnem državljanstvu, saj so viri, ki učence spodbujajo k reševanju globalnih izzivov. Vendar pa je pri praktičnem izvajanju izobraževanja o globalnem državljanstvu opazna vrzel, ki zahteva usmerjena prizadevanja za razvoj in razširjanje učinkovitih virov.

Grčija

Izobraževalni viri

Grčija ima široko paleto izobraževalnih virov, ki poudarjajo medkulturno razumevanje, globalno ozaveščenost in trajnost. Razpoložljivost in kakovost teh virov se opazno razlikujeta, kar kaže na potrebo po bolj doslednih in dostopnih gradivih.

Vključevanje na šolski ravni

Učenci iz tretjih držav v Grčiji so relativno dobro vključeni v razrede. Vendar sta njihovo vključevanje na ravni šole in interakcija z lokalnimi učenci zunaj razreda zaradi jezikovnih ovir in kulturnih razlik še vedno omejena.

Ciper

Lokalizirane študije primerov

Izobraževalno gradivo na Cipru vključuje lokalne študije primerov, ki zagotavljajo praktičen vpogled v medkulturno izobraževanje. Vendar je za izboljšanje učinkovitosti ključnega pomena izboljšati praktične smernice za izvajanje, prilagojene različnim izobraževalnim okoljem in demografskim značilnostim učencev.

Družbeni predsodki in ovire

Družbeni predsodki in kulturne razlike predstavljajo pomembne ovire pri vključevanju študentov iz tretjih držav. Za reševanje teh vprašanj je treba spodbujati sodelovalno okolje, ki vključuje starše in širšo skupnost, da bi ustvarili prijazno vzdušje za vse učence.

Zaključek

Raziskava poudarja ključni pomen razvoja skladnega in vključujočega izobraževalnega okvira, ki obravnava različne potrebe učencev iz tretjih držav. S prednostnim oblikovanjem in razširjanjem visokokakovostnih in prilagodljivih izobraževalnih gradiv ter z zagotavljanjem zanesljivih programov usposabljanja učiteljev lahko izobraževalni sistem na raziskovanih območjih (Slovenija, Avstrija, Belgija, Grčija in Ciper) bolje podpira vključevanje učencev iz tretjih držav. Poleg tega je za premagovanje družbenih predsodkov in ustvarjanje prijaznega ozračja za vse učence bistvenega pomena spodbujanje sodelovalnega okolja, ki vključuje starše in širšo skupnost.

Ugotovitve iz vsake države poudarjajo pomen razvoja prilagojenih izobraževalnih strategij in virov, ki upoštevajo edinstvene kulturne in izobraževalne okoliščine vsake države. Z osredotočanjem na lokalne pristope, izboljšanjem usposabljanja učiteljev in spodbujanjem

vključevanja skupnosti je mogoče bistveno izboljšati vključevanje učencev iz tretjih držav ter tako spodbujati vključujoča in spoštljiva učna okolja po vsej Evropi.

Za doseganje teh ciljev je treba:

- **Izboljšanje usposabljanja učiteljev:** Učitelje opremiti z veščinami in samozavestjo za vključevanje medkulturne vzgoje, vzgoje za globalno državljanstvo, človekovih pravic in trajnosti v svoje učne metode.
- **Razvoj in distribucija virov:** Zagotoviti, da je izobraževalno gradivo izčrpno, prilagodljivo in dostopno za podporo različnim potrebam lokalnih študentov in študentov iz držav članic Skupnosti.
- **Spodbujanje vključevanja:** Izvajanje strategij, ki spodbujajo vključevanje v razrede in šole ter odpravljajo jezikovne ovire in kulturne razlike.
- **Sodelovanje z zainteresiranimi stranmi:** V proces vključevanja vključite starše, skupnosti in izobraževalne organe, da ustvarite spodbudno okolje za učence TCN.

Z obravnavo teh področij lahko izobraževalni sistem bolje pripravi učence na globaliziran svet, spodbuja sprejemanje, spoštovanje in trajnostno prihodnost za vse.

Viri, zbrani iz vseh zbranih gradiv

Medkulturno izobraževanje:

- http://twohomelands.zrc-sazu.si/uploads/articles/1519734666_Vizintin_developing%20intercult_education.pdf
- https://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/PRAVNE_PODLAGE/Mednarodne_konvencije_-_Svet_Evrope_-_DRUGO/ECRI/Izobrazevalni_prirocnik_-_Ideje-pripomocki-metode_za_medkulturno_izobrazevanje.pdf (v slovenščini), <https://rm.coe.int/1680700aac> (v angleščini)
- <https://www.medkulturnost.si/en/about-this-project/>
- <https://www.unhcr.org/dach/at/services/publikationen/bildungs-und-trainingsmaterial/aufbrechen-ankommen-bleiben>

- <https://www.unesco.at/en/education/unesco-associated-schools-project-network/the-as-p-network>
- <https://www.integrationsfonds.at/mediathek/mediathek-publikationen/publikation/forschungsbericht-bildungsaspirationen-von-jugendlichen-migrantinnen-16633/>
- <https://www.erinnern.at/lernmaterialien/lernmaterialien/stories-that-move.-online-toolbox-gegen-diskriminierung/stories-that-move>
- Celoten članek: Kako se sistemi izobraževanja učiteljev odzivajo na kulturno raznolikost - primer Avstrije in Irske (tandfonline.com)
- <https://www.suedwind.at/digitale-bibliothek/migration-entwicklung/>
- https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/59858/9781003345275_10.4324_9781003345275-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- <https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1000&context=sop&s#page=33>
- <https://idealenglish.jp/2020/12/24/developing-intercultural-competence-a-lesson-plan/>
- <https://mygrants.it/en/tocl/>
- <https://www.volumeproject.eu/challenge-page/78aa915a-bf51-41dd-98b8-93e449c19fb7>
- <https://schoolsforall.org/>
- <https://theewc.org/projects/integration-of-refugee-children-in-greek-schools/>
- [https://www.unicef.org/greece/media/3561/file/Programme%20Brief:%20%E2%80%9CAll%20Children%20in%20Education%E2%80%9D%20\(ACE\),%20%20September%202021-April%202023.pdf](https://www.unicef.org/greece/media/3561/file/Programme%20Brief:%20%E2%80%9CAll%20Children%20in%20Education%E2%80%9D%20(ACE),%20%20September%202021-April%202023.pdf)
- https://www.researchgate.net/publication/233751983_How_'Medkulturno'_je_izobrazevanje_v_Grčiji_Insights_from_policymakers_and_educators
- <https://qa.auth.gr/en/class/1/600148500>
- <https://www.uantwerpen.be/en/centres/centre-expertise-higher-education/didactic-information/teaching-tips/supervision--support/intercultural-context/>
- <https://www.epo.be/nl/boeken/9789462672505>
- <https://doi.org/10.1177/0022022117698040>

Izobraževanje za globalno državljanstvo:

- <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000367542> (v slovenščini),
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232993> (v angleščini)
- https://www.humanitas.si/wp-content/uploads/2020/12/Celostni-okvir-GU_web_final.pdf (v slovenščini),
<https://arpok.cz/wp-content/uploads/2021/02/Global-Learning-in-Subject-Teaching-FrameworkToolkit.pdf> (v angleščini)
- <https://www.aspnet.si/projekti/2021-2022/drugacnost-nas-bogati.html> (samo v

slovenščini)

- <https://www.politeiaproject.eu/>
- https://www.aau.at/wp-content/uploads/2018/10/Unesco-Broschure_engl_Online2_12.pdf
- <https://www.coe.int/en/web/north-south-centre/the-global-education-week>
- <https://www.startthechange.eu/>
- https://www.startthechange.eu/wp-content/uploads/2021/03/teach_the_change_8_steps.pdf
- <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/37361/978-981-15-3887-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00071005.2018.1533098>
- <https://togetherwecanproject.eu/>
- <https://e-participationyouth.eu/>
- http://www.brights-project.eu/wp-content/uploads/2017/02/BRIGHTs-COURSE_CURRICULUM.pdf
- <http://www.brights-project.eu/en/results/brights-course/>
- [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747459/EPRS_BRI\(2023\)747459_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747459/EPRS_BRI(2023)747459_EN.pdf)
- https://migrant-integration.ec.europa.eu/integration-practice/citizenship-education-guldberg-school_en
- https://migrant-integration.ec.europa.eu/sites/default/files/2011-06/itpr_21131_8619438.pdf
- <https://researchportal.vub.be/nl/studentTheses/hoe-wit-is-ons-curriculum-eeen-dekoloniale-analyse-van-het-curriculum>
- <https://beglobal.enabel.be/nl/>

Izobraževanje o človekovih pravicah:

- <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0305724940230311>
- <https://www.clovekovepravice.si/en/themes/>
- <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=2111#>
- <https://www.gov.si/en/registries/projects/our-rights/#:~:text=The%20objective%20of%20the%20Our,respecting%20the%20rights%20of%20others>
- https://www.researchgate.net/publication/358997786_Children%27s_and_young_people%27s_human_rights_education_in_school_cardinal_complications_and_a_middle_ground
- <https://www.etc-graz.eu/materialien/handbuch-menschenrechte-verstehen/>
- <https://www.amnesty.org.uk/resources/teaching-pack-everyone-everywhere-human-rights-secondary-school>
- <https://www.coe.int/en/web/compass/introducing-human-rights-education>
- <https://www.nchr.gr/en/education.html>

- <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/issues/education/training/actions-plans/Greece.pdf>
- https://www.unhcr.org/gr/viomatiki_mathisi IN <https://www.openbook.gr/drastiriotes-viomatikis-mathisis-sta-anthrw-pina-dikaiwmat-a-kai-ta-dikaiwmata-twn-prosfygwn/> PDF
- <https://iep.edu.gr/el/thematiki-evdomada-2018-2019/foreis-them-evd/foreis-dimokratikis-synyparksis/eu-dec-greece-sympraksi-sxoleion-gia-ti-dimokratia-stin-ekpaidefsi>
- <file:///C:/Users/maria/Downloads/%CE%95%CE%9A%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%95%CE%A5%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%20%CE%A5%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%9F.pdf>

Izobraževanje za trajnostni razvoj:

- https://www.researchgate.net/publication/350996622_Od_kolonialnega_ucenja_do_izobrazevanja_za_trajnostni_razvoj_Pregled_izbranih_konceptov_izobrazevanja_o_globalni_soodvisnost (na voljo samo v slovenščini)
- <https://ekosola.si/wp-content/uploads/2019/10/Zbornik-Grosuplje-8.10.2019.pdf> (na voljo samo v slovenščini)
- https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2023/06/10_AndrejaAhcin.pdf (dostopno samo v slovenščini)
- <https://advocate4environment.vejle.dk/>
- <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1747938X19305561>
- https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/39551/2020_Book_ConceptualizingEnvironmentalCi.pdf?sequence=1#page=240
- https://greenstep-erasmusplus.eu/wp-content/uploads/2023/04/The-Green-Step-Curriculum-Branded-ENG-1_compressed.pdf
- https://www.researchgate.net/publication/232942733_A_Framework_for_Environmental_Education_Strategies
- https://unece.org/DAM/env/esd/Implementation/NIR_2018/Preface_final_GR.pdf
- <https://zero-waste-hub.eu/login/index.php>
- <https://unece.org/sites/default/files/datastore/fileadmin/DAM/env/esd/GoodPractices/Submissions/Countries/Greece/SCPT/GPgreeceSummSchoolEKEPEK.pdf>
- <https://www.ellet.gr/en/project/sustainable-greek-school/>
- <https://aeiforosxoleio.wixsite.com/website> (samo v grščini)
- <https://www.vrt.be/nl/edubox/>